

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“ภย — ภย, สิ่งที่น่ามาซึ่งความหวาดสะดุ้งแห่งจิต”

คำว่า ภย เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อ่านว่า พะ - ยะ นิยมแปลทับศัพท์เป็นไทยว่า ภย หมายถึง สิ่งที่น่ากลัว สิ่งที่น่ามาซึ่งความหวาดสะดุ้งแห่งจิต มีความหมายครอบคลุมภยทุกอย่างหลายนัย ในที่นี้ขอนำเสนอในความหมายภยที่เป็นกิเลส ในอรรถกถา พระอภิธรรมปิฎก ปุคคัลบัญญัติ มีข้อความว่า **“อกุศลแม้ทั้งปวง ชื่อว่า กิเลสภย”** กิเลสเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิต เป็นภยภายในที่ยากจะเห็นได้ เกิดขึ้นมาเมื่อใดก็ทำร้ายจิตใจเมื่อนั้น ไม่นำมาซึ่งประโยชน์ใด ๆ เลย ดังข้อความบางตอนจากพระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ปุริสสูตร ว่า “ดูกร มหาบพิตร ธรรม ๓ อย่าง เมื่อบังเกิดขึ้นในภายในของบุรุษ ย่อมบังเกิดขึ้นเพื่อความไม่เป็นประโยชน์ เพื่อความทุกข์ เพื่อความอยู่ไม่สบาย ธรรม ๓ อย่างเป็นไหน ? ธรรม ๓ อย่าง คือ โลภะ (ความติดข้อง) โทสะ (ความโกรธ ความขุ่นเคืองใจ) โมหะ (ความไม่รู้) ดูกร มหาบพิตร ธรรม ๓ อย่างนี้แล เมื่อบังเกิดขึ้นในภายในของบุรุษ ย่อมบังเกิดขึ้นเพื่อความไม่เป็นประโยชน์ เพื่อความทุกข์ เพื่อความอยู่ไม่สบาย”

มนุษย์เมื่อเกิดมาแล้ว แต่ละบุคคลย่อมไม่พ้นจากภยประการต่าง ๆ ในชีวิต ทั้งภยคือความแก่ ภยคือความเจ็บป่วยด้วยโรคนานาชนิด และในที่สุดไม่พ้นไปจากภยคือความตาย ซึ่งทั้งหมดสืบเนื่องมาจากการเกิด และตราบไต่ที่ยังเกิดวนเวียนอยู่ในสังสารวัฏฏ์ ก็ไม่มีใครรู้ได้ว่าจะมีโจรภย อัคคีภย อุทกภย วาตภย เป็นต้น เกิดกับแต่ละบุคคลเมื่อใด

ในขณะนี้ ทุกคนย่อมมีความกลัวภยอย่างแน่นอน เนื่องจากว่าชีวิตไม่ได้ปลอดภยอยู่ทุกขณะ ถ้ากล่าวถึงส่วนรวมที่เห็นได้ชัด ก็บ้านเมืองยังต้องมีการป้องกันข้าศึกศัตรูภายนอกด้วยเครื่องป้องกันประการต่าง ๆ ฉะนั้น ทุกคนก็ควรจะได้ป้องกันภยจากข้าศึกภายในคือกิเลส ด้วยกุศลธรรม ฉะนั้น ถ้ากล่าวถึงตัวบุคคลแต่ละบุคคล ก็ย่อมกลัวภยที่จะมาถึงจากศัตรู แต่ว่าภยภายใน คือกิเลสของตนเอง ซึ่งเป็นอกุศลธรรมที่พร้อมจะเกิดขึ้นเบียดเบียนทุกขณะ จะป้องกันอย่างไร? เพราะเหตุว่าส่วนมากจะไม่คิดถึงการป้องกันภยจากศัตรูซึ่งเป็นกิเลสของตนเอง

เพราะฉะนั้นการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมโดยละเอียด ทำให้ได้รู้จักตนเองตามความเป็นจริงว่า ยังมีกิเลสที่หนาแน่น ยังเต็มไปด้วยภยภายในคือกิเลสที่น่ากลัวเป็นอย่างยิ่ง ทำให้รู้ว่าตนเองยังต้องอบรมปัญญาต่อไปอีกเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน กว่าจะสามารถละกิเลสที่สะสมอย่างยาวนานได้ เพราะเราสะสมเพิ่มพูนกิเลสอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว โอกาสจะเจริญกุศลก็มีน้อยในชีวิตประจำวัน และกุศลที่วณ้อยนั้นส่วนใหญ่ก็เป็นกุศลที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา จะเห็นได้ว่าหากไม่ได้ศึกษาพระธรรมที่ละเอียดลึกซึ้งเพื่อดับความเห็นผิดว่ามีตัวตนแล้ว ไม่มีหนทางใดที่จะออกจากสังสารวัฏฏ์ (การเกิดวนเวียนอยู่ในภพภูมิต่างๆ) ได้เลย

เพราะฉะนั้นการป้องกันภยคือกิเลสนั้น ต้องอาศัยการเจริญขึ้นของกุศลธรรมทั้งหลาย มีศรัทธา หิริ โอตตัปปะ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูก เพราะถ้ามีปัญญาแล้ว กุศลธรรม

ประการต่าง ๆ ก็จะเจริญเพิ่มขึ้น ขณะที่กุศลธรรมเกิดขึ้นขณะนั้นอกุศลก็เกิดไม่ได้ เท่ากับว่ากุศลธรรมก็คือเครื่องป้องกันอกุศลโดยอัตโนมัติ จนกว่าเมื่อใดจะมีปัญญาคมกล้าสามารถดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น โดยมีพื้นฐานความเข้าใจพระธรรมที่มั่นคงจากการฟังพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน เมื่อนั้นจึงจะเป็นผู้ปลอดภัยอย่างแท้จริง ปลอดจากภัยคือกิเลส ปลอดจากการที่จะต้องเกิดมาในสังสารวัฏฏ์ ประสพกับภัยต่าง ๆ อย่างสิ้นเชิง เพราะเหตุว่า บุคคลผู้ดับกิเลสทั้งปวงได้อย่างหมดสิ้น ถึงความเป็นพระอรหันต์แล้ว ไม่มีการเกิดอีกในสังสารวัฏฏ์ เป็นผู้พ้นจากทุกข์ เป็นผู้พ้นจากภัยโดยประการทั้งปวง.

[ชมรมบ้านร่มมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com , โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]